TE-palvelut
tjänster | services

LAUSUNTO

Keski-Suomen TE-toimisto
PL 400
40100 JYVÄSKYLÄ

04.10.2016

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp).

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan talousarvio korostaa kasvupolitiikkaa, jossa tavoitteena on yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukeminen sekä työllistämiskynnyksen madaltaminen. Työnteon kannustavuutta parannetaan ja työhallintoa uudistetaan työllistymistä tukevaksi. Kasvupolitiikka ulotetaan asiakaspalveluun asti yhdistämällä maakuntauudistuksen yhteydessä yritys- ja TE-palvelut liiketoimintalähtöiseksi julkiseksi kasvupalveluksi.

Yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen

Talousarviossa esitetyt tavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia. Yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen ja Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn parantaminen ovat välttämättömiä sekä talouskasvun että työllisyyskehityksen näkökulmasta. Talousarviossa on huomioitu myös seuraavan talouden aallon keskeiset toimialat (biotalous ja digitalous) ja niihin liittyvä innovaatiorahoitus. Koska suurin osa uusista työmahdollisuuksista aukeaa pieniin yrityksiin, ovat pk-sektorin työllistämiskynnyksen madaltamiseen liittyvät toimet perusteltuja (esim. ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kannustimet).

Maakuntauudistuksen järjestäjä-tuottajamalli lisää omalta osaltaan liiketoimintamahdollisuuksia sekä kasvu- että sote-palveluissa. Jotta järjestäjä-tuottajamallista saadaan täysi hyöty, tulee sen perustua monituottajamalliin, jossa yksityisen sektorin palvelutuotanto on keskiössä. Tätä tavoitetta silmällä pitäen nykyinen keskustelu työvoima- ja yrityspalvelukokeiluista ja niiden kuntalähtöisestä toteutumismallista ei näyttäisi edistävän hallituksen tavoitteiden toteutumista järjestäjä-tuottaja -mallin osalta.

Työllisyyden edistäminen

Hallitus on päättänyt toteuttaa useita toimia työllisyyden edistämiseksi. Tällaisia toimia ovat mm. kannustinloukkujen purkaminen, passiivituen käyttäminen aktiivitukena, työvoima- ja yrityspalvelukokeilut sekä työttömien asiakkaiden haastattelujen tehostaminen. Kannustinloukkujen purkaminen ja työllisyyteen liittyvän lainsäädännön yksinkertaistaminen ovat tarkoituksenmukaisia tavoitteita. Työmarkkinoiden muutosta silmällä pitäen suomalainen työllisyyttä koskeva lainsäädäntöä vaatisi laajempaa uudistamista. Passiivituen käyttö aktiivitukena palkkatuen, starttirahan ja liikkuvuusavustuksen osalta on järkevää sekä aktivointiin käytettävien määrärahojen riittävyyden että tukipolitiikan vastikkeellisuustavoitteen näkökulmasta.

Hallitus on päättänyt poistaa ensi vuoden alusta lukien tarveharkinnan asiakkaiden määräaikaishaastatteluista ja säätää ne toteuttavaksi kolmen kuukauden välein (Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista 28.12.2012/916). TE-toimistot ovat voineet tähän asti käyttää tarveharkintaa haastattelujen toteutuksessa. Asiakkaat, joilla on arvioitu olevan edellytykset työllistyä suoraan avoimille työmarkkinoille, ovat nykyisessä toimintamallissa olleet omaehtoisen työnhaun piirissä ja TE-toimisto on kontaktoinut heitä tarveharkintaisesti ja silloin, kun asiakas on sitä itse pyytänyt. Heikosta taloussuhdanteesta ja työmarkkinoiden muutoksesta johtuen merkittävä osa näistä asiakkaista tarvitsee nykyarvion mukaan joko täydennys- tai uudelleen koulutusta. Oppilaitossektorin kytkeminen nykyistä selvästi vahvemmin työllisyyden hoitoon on välttämätöntä, jotta koulutuksen työmarkkina- ja yrityslähtöisyyttä saadaan kehitettyä työmarkkinoiden tarpeiden pohjalta. Suomalaisen koulutuksen lähtökohtana tulisi olla yritysten kilpailukyvyn ja kasvun edistämisessä.

Kun kaikki työttömät asiakkaat kontaktoidaan jatkossa kolmen kuukauden välein, tarvitaan merkittävä määrä uusia aktivointimahdollisuuksia, sillä nykyiset avoimet työpaikat ja käytössä olevat aktivointitoimet eivät riitä kaikkien asiakkaiden aktivointiin. Oleellista on saada sekä passiivituki aktiivikäyttöön että riittävät resurssit muihin työvoimapoliittisiin toimiin (momentti 32.30.51). Momentin 51 määrärahakehys laskee 163 miljoonaa euroa vuodelle 2017. Vaikka passiivituen käyttö tuleekin korvaamaan momentin 51 määrärahaa, tarvitaan kasvaviin yksityiseltä sektorilta hankittaviin aktivointitoimiin merkittävä määrärahalisäys.

TE-palvelut
tjänster | services

LAUSUNTO

Asiakashaastattelujen lisäämisessä on oleellista huolehtia siitä, että jokaiselle asiakkaalle löytyy tuloksellinen jatkopolku. Muussa tapauksessa asiakkaiden kolmen kuukauden välein tapahtuva haastattelu ei ole perusteltua. Haastatteluja tärkeämpää on siis laadukas jatko-ohjaus, joka tapahtuu joko avoimille tai tuetuille työmarkkinoille, koulutukseen tai muihin työvoimapalveluihin. Monet asiakkaat tarvitsevat resursseja vievää hyvin henkilökohtaista ohjausta rakennettaessa mahdollisuuksia päästä avoimille työmarkkinoille.

Tärkeää on myös uusien innovatiivisten työllistymistä edistävien palvelujen luominen yksityisten palveluntuottajien kanssa. Yksityisten henkilöstöpalveluyritysten osalta oleellista on hyödyntää niiden toimialaosaamista ja vahvoja yrityskontakteja huolehtimalla samalla siitä, että julkinen sektori ei toimillaan vääristä tämän erittäin voimakkaasti kasvavan toimialan kilpailua.

TE-toimistot tulevat tarvitsemaan kaikkien kumppaniensa tukea jatkopolkujen löytämiseksi, mistä johtuen myös aiemmin vähemmän tuloksellisena pidettyjä aktivointitoimia joudutaan hyödyntämään täysimääräisesti (esim. yhdistys- ja kuntatyöllistämistä ja työllisyyspoliittisia avustushankkeita). Palkkatukeen kaavaillut muutokset vähentävät yhdistystyöllistymistä. Tavoitteena voisi olla vähentämisen sijaan myös tämän sektorin vaikuttavuuden kehittäminen ohjaamalla työllistämistä niihin yhdistyksiin, joilla on parhaat edellytykset edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Asiakkaiden jatkopolkujen suunnittelussa tulee ottaa huomioon se, että osa asiakkaista ei ole ohjattavissa lyhyellä tähtäimellä avoimille työmarkkinoille.

Haastattelujen toimeenpano tulee viemään erittäin paljon resursseja riippumatta siitä, mikä taho ne toteuttaa. Mikäli tehtävä tulee TE-toimistojen toimeenpantavaksi, joudutaan TE-toimistoissa todennäköisesti luopumaan nykyisestä palvelulinjatoimintamallista ja keskittämään resurssit asiakkaiden haastatteluun turvaten ainoastaan ne muut tehtävät, jotka liittyvät joko asiakkaiden aktivointiin (esim. palkkatukipäätöksenteko) tai velvoittavuuden toimeenpanoon (työttömyysturva). Tämän lisäksi on oleellista kehittää työvoimapalvelujen suunnittelua sekä varmistaa tehokas yrityskontaktointi eli yritysten kasvun edistäminen ja piilotyöpaikkojen haku. Ilman resurssilisäystä TE-toimiston joutuvat priorisoimaan tehtäviään siten, että merkittävä määrä TE-toimistoille osoitetuista muista tehtävistä jätetään hoitamatta haastattelujen toimeenpanemiseksi hallituksen edellyttämällä tavalla.

TE-toimistojen resurssit

TE-hallinnon asiakaspalveluresurssit ovat Suomessa erittäin ohuet verrattuna verrokkimaihin, esimerkiksi Ruotsissa resursseja on kuusinkertainen määrä ja Tanskassa 21-kertainen määrä Suomeen verrattuna. Yhden työnhakijan palveluun käytettävä aika on Suomessa hyvin vähäinen ja erityisen vähäinen se on niissä TE-toimistoissa, jotka ovat erilaisten selvitysten mukaan muita kuormittuneempia (Keski-Suomi ja Pirkanmaa). Talousarviossa vähennetään myös valtiolle työllistämisen määrärahaa, mikä heikentää TE-toimistojen toimintaedellytyksiä palkkatuella palkatun henkilöstön vähentyessä. Palkkatuella on kyetty tarjoamaan esim. nuorille sellaisia työmahdollisuuksia TE-palveluissa, jotka ovat edistäneet heidän työllistymistään avoimille työmarkkinoille.

Digitalisaatio

Digitalisaatiokehitys on avainasemassa myös TE-palveluissa. Merkittävä osa TE-hallinnon asiakkaista haluaa asioida verkkopalvelujen välityksellä. Verkkopalvelujen kehitys ei ole kuitenkaan määrärahatilanteesta johtuen pysynyt TE-palvelujen valtakunnallisten toimintamallimuutosten tasalla. Verkkopalvelujen kehittämiseen tulisi turvata riittävät määrärahat, jotta TE-palvelujen valtakunnallinen monikanavainen palvelumalli vastaisi nykyvaatimuksia.

Maahanmuuttajapalvelut

Maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvät tehtävät tulevat lisääntymään oleskelulupapäätösten lisääntyessä, mistä johtuen olisi välttämätöntä jatkaa vuonna 2016 aloitettua maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvien asiantuntijatehtävien rahoitusta TE-toimistoissa ja ELYissä.

KESKI-SUOMEN TE-TOIMISTO
Tuula Säynätmäki
johtaja